HØJBY nyt

Lokalnyheder for Højby-Lindvedområdet

Indlæg i Højby Nyt 2012 nr. 3

Overgang til pensionsalder i 1869

Af: Paul Georg Pedersen, formand for Højby Lokalhistoriske Arkiv

Når man i dag når pensionsalderen, bliver det i forskellige sammenhæng ofte nøje gennemtænkt, hvad der økonomisk bedst kan betale sig for den enkelte, og sådan har der nok til alle tider gået mange tanker gennem hovedet på folk, når man af helbredsmæssige eller andre årsager er kommet til en erkendelse af, at nu er det tiden at holde/gå på pension. Hvordan sikrer jeg mig den bedste alderdom? Men hvor det jo også i dag er forskelligt, rent økonomisk, hvad den enkelte har at gøre godt med i sin alderdom/pensionist-tilværelse, så var kontrasterne nok mere synlige, hvis vi går 150 år tilbage. Jeg har til sammenligning med i dag valgt at vise et eksempel på en aftægtskontrakt indgået mellem en enkekone på gården "Brobæk" og hendes søn, som hun netop har afhændet gården til.

Ved at gennemlæse denne kontrakt får vi en fin og herlig fornemmelse af, at den gode Maren Larsdatter stadig er i stand til selvstændigt at svinge taktstokken, og at sønnen har forstået budskabet.

Jeg har afskrevet kontrakten direkte fra originalen, for at man også kan få et indtryk af formulering og skrivemåde på tidspunktet for kontraktens indgåelse.

Aftægtskontrakt
for Maren Larsdatter
(1807-1874)
på "Brobæk" den 4.1.1869

I Anledning af at Jeg **Maren Larsdatter** Enke Efter Gårdmanden **Lars Hansen** af Høiby Dags Dato ved Skjøde har overdraget til min Søn **Hans Larsen** min hidtil eiede og iboede Gård beliggende i Høiby By, Åsum Herred med Sammes Til og Underliggende af Jorder For under Høiby Byes Matricul No. 4a. står for Hartkorn 4 Tdr., 5 Skp., 2 Fdk., ¾ Alb. med Gammelskat 23 Rdl., 28 Skilling har Jeg foruden den akkorderede Kjøbesum betinget mig følgende Aftægt m.v.

1.
Jeg forbeholder mig til beboelse så længe Jeg lever mit nuværende Sovekammer med fri udgang gennem Dagligstuen og Forstue til Gård og Gade, så skal han og indrette mig et tilgrændset værelse efter mit ønske med Dør fra Sovekammeret samt Brædeloft og Brædegulv til Kjøkken Spisekammer og Plads for mit Bohave forsynet med Skorsten og Ilsted, endvidere indretter han mig så nær min beboelsesleilighed som mulig i Gårdens Ladebygning et forsvarlig Husleilighed med Lås og Lukke til min Ildebrændsels Opbevarelse hvilken han alt i Tidernes løb mens Jeg lever forsvarlig vedligeholder på Tag og Fag. Så forbeholder Jeg mig også følgende Gjenstande på Livstid til fri Rådighed og Afbenyttelse, min Komfyrkakkelovn med Gryder og Tilbehør som den firkantede Varmekakkelovn som for Tiden står i mit Sovekammer, min Ståklokke, et Godt Bord, 6 Stole, et Speil, 6 Par Knive og Gafler 6 Spiseskede, 6 Par Thekopper, en Stegepande, Kaffekjedel og Kaffemølle, en Æbleskivepande, 6 Fade, 6 Talerkener, 2 Øltønder, 3 Tøndesække, 3 fine Skjæppesposer, en Vandspand, en Strippe, 3 Gryntønder, et Klædeskab, en Klædekiste, Sængestæderne som de forefindes med Omhæng, Sængeklæderne fornyes om det behøves, hvilket er 2 uldne Dyner, 4 Linned ditto, 2 Lange Hovedpuder, 4 Korte ditto, 2 Par Hørlærredslagen, 6 Par blårlærreds ditto. Alt dette falder ved min dødelige Afgang tilbage til min Søn eller om så skal skje, han døer foran mig, Gårdens tilkommende Eiere. Dog mine Gangklæder giver Jeg til hvem Jeg behager.

2.
Sålænge Jeg lever, svarer han mig Årlig tre og en halv Tønde Rugmål, en Tønde byggruppegryn, en Tønde bogvedegryn, tolv Skjepper byggrufmål, tre Tønder bygmalt, en Tønde Vede-sigtemeel, hvilken samtlige Meelsorter beregnes efter 12 Lispund pr. Tønde, et og et halvt Lispund Humle, en Fjerding Sommersmør og en Fjerding Vintersmør, fjorten Pund Gåsefit, fjorten Pund Svinefit, sex Lispund røget flæsk foruden ben, et Lispund Oksekjød, et Lispund sød Ost, fire levende fede Gjæs, 4 fire levende Lam med Ulden på, to Kander nymalket Mælk daglig fra første Mai til første November, en Kande ligeledes nymalket Mælk daglig fra første November til første Mai, tolv Læs Tørv til 6 qubikalen pr. Læs, to Favne storskovet bøgebrænde hvilken Ildebrændsel han alt Kjører ind i min Ildebrændselsbygning og er han pligtig at bearbeide brændet efter mit ønske, to skepper Salt, to Lispund Tælglys, en Tønde Madæbler, to Tønder Katofler, et Lispund Kaffe, otte Pund brunt Sukker, to Pund Sicurium, ti snese Hønseæg, tolv Pund heglet Hør, ni Alen godt Værgarn i et samlet Stykke, Sex Alen godt Stampevadmel ligeledes i et samlet Stykke, 2 Par Træsko, et Par Sko, det fornødne Gulvsand, han befordre mig når Jeg forlanger det, 2 Gange Månedlig i Gårdens bedste Vogn til og fra Kirke hos den Præst som Jeg her i landet Vælger mig til min Sjælesørger, så skal han også befordre mig 6

Gange om Året i Gårdens bedste Vogn til min Familie Dog disse Familiereiser må ikke forlanges i Sæde eller Høsttid, I Sygdoms Tilfælde besørger han mig for sin egen Regning den Læge fra nærmeste Kjøbstad Jeg selv vælger så ofte det efter lægens Skjøn behøves og betaler han den af Lægen regvirerede Medisin, han lønner og føder mig en ordentlig Tjænestepige som Jeg sælv fæster og opsiger og ingen har at befale over uden mig sælv, han indrømmer mig at benytte Gårdens brøkke, bage og Vaskeaparater når Jeg behøver det, han svarer mig årlig i Pænge tredive Rigsdaler Rigsmynt han tilstæder mig at tage de fornødne Madurter og Kål i Haven, Han lover mig Foranstående Præstationer i gode og sunde forsvarlige Varer efterhånden Jeg ønsker det, Dog med 8te Dages Varsel. Får Jeg i Sinde at flytte andet Sted hen bevarer han mig Præstationerne der og betaler han mig i så Fald for Mælk og Tørv samt brænde Årlig 40 fyrretyve Rigsdaler Dog om Jeg flytter må mine her forbeholte Værelser altid være i den Orden at Jeg kan flytte tilbage i dem når Jeg finder for godt og da igen modtage Mælk og Ildebrændsel efter Kontragten i Natura, de nævnte Årpænge betales mig med Halvdelen i hver af Årets Terminer i god betalingstid. Når Jeg ved Døden afgår bedes han mig hæderlig og anstændig begravelse efter Skik og brug blandt mine Standsfæller.

Jeg **Hans Larsen** forpligter herved mig og Gårdens efterkommende Eiere til at præstere og opfylde alt hvad i foranstående Poster er betinget således at min Kjære Moder ingensinde skulde have grundet Andledning til Klage. Til ydermere Sikkerhed skal denne Aftægt være prioriteret i den mig i Dag tilskjødede Gård næstefter 4000 Rdl.

Til Efterretning for brugen af det stemplede Papir til denne Contragt bemærkes at dens årlige aftægt beregnet efter Egnens Priser er anslået til 290 Rdl. hvis femdobbelte beløb er 1450 Rdl.
Begravelsen 50 Rdl.
I alt 1500 Rdl.
Høiby den 4de Jannuarri 1869

Som Vidner:
Anders Knudsen
Lars Hansen
Maren Larsdatter
med ført Pen
Hans Larsen